

Unifikace čs. branné moci a první velká (závěrečná) cvičení ve filmu

4.12.2024 - Tomáš Jakl | Vojenský historický ústav Praha

Třetí podvečer věnovaný historickým filmovým záběrům ze sbírky VHÚ Praha zahájila Projekce záběrů trosk letounu Caproni Ca.33 ve kterém 4. května 1919 na bratislavském letišti Ivánka tragicky zahynul při svém návratu do vlasti ministr vojenství Republiky československé Milán Rastislav Štefánik. Následovaly záběry ze slavnostního převozu Štefánikova těla a ostatků italských pilotů, kteří zahynuli spolu s ním, do Berozové pod Bradlom.

Další představená sekvence, zachycující vojenskou slavnost 8. března 1920 na pražské Invalidovně, obsahovala i raritní záběry obrněného automobilu Lancia. Na technické novinky mladého československého státu se zaměřovaly i další představené sekvence. Diváci shlédli záběry ze křtu nákladní lodi Legie v Terstu a množství záběrů z počátků československého letectví, zejména stíhacích letounů SPAD a Phönix, cvičných letounů Hansa-Brandenburg a jiných. Pozornost doboví filmaři věnovali i výrobě prvního československého stíhacího letounu vlastní konstrukce Letov Š-1, jeho konstruktéru Aloisi Šmolíkovi a provozu těchto letounů. Technický vývoj dvacátých let zachycovaly také záběry z výroby děl ve Škodě Plzeň.

Zajímavé konsekvence vyšly najevo při identifikování záběrů ze zámku Vinoř z 5. července 1920. Navštívila jej tehdy rumunská vojenská delegace na VII. všesokolském sletu, již tehdy vedl div.gen. Alexandru Lupescu. Tento generál se jako zástupce rumunského náčelníka Generálního štábu účastnil jednání o příměří s Ústředními mocnostmi v Tecuni v září 1917. Ottokar hrabě Czernin z Chudenic, tehdejší rakousko-uherským ministrem zahraničních věcí, jej tehdy z pozice vítěze na východní frontě značně ponížil. Rumunská státní vlajka na vinořském zámku, bývalém majetku Czerninů, tak byla pro generála Lupesca o tři roky později snad alespoň částečnou satisfakcí.

Počátky unifikované branné moci Republiky československé představovaly sekvence filmových záběrů z nástupu prvních branců k činné službě v říjnu 1920 v Čáslavi k pěšímu pluku 21, z vyřazení prvních poručíků z Vojenské akademie v Hranicích 13. srpna 1922, z nástupu záloh na pravidelné cvičení ve zbrani a ze Slavnostní přísahy branců 28. října 1923 v kasárnách pěšího pluku 5 v Praze na Smíchově.

Většina tento večer představených filmových sekvencí obsahovala záběry významných vojenských i civilních osobností tehdejší doby. Na záběrech se tak opakovaně objevoval prezident republiky Tomáš Garrigue Masaryk, ministři národní obrany Václav Klobučník, Otakar Husák a František Udržal, generální inspektor Josef Svatopluk Machar, představitelé francouzské vojenské mise a Hlavního štábu div.gen. Eugène Mittelhausser a div.gen. Maurice Pellé, generálové Jan Syrový, Stanislav Čech, Radola Gajda a mnozí další důstojníci a pozdější generálové. Na poslední zmíněné slavnosti mimo jiné promluvil plk. Rudolf Medek, tehdejší ředitel Památníku odboje, archivu a muzea čs. zahraničních vojsk.

Jádro promítání představovaly sestřihy z vojenských cvičení na Sedlčansku v roce 1922 a u Poličky v roce 1923. Představovaly vzhled do života českého a moravského venkova v době manévru desetitísíkových jednotek přímo v terénu. A také v tomto případě filmaři věnovali pozornost kromě cvičících vojsk i technickým novinkám, jako byly 8cm polní kanón vz. 17 pokusně tažený pásovým traktorem Hanomag WD 25, obrněným automobilům Škoda PA-1 a Lancia, a prvním tankům v československé výzbroji, původem francouzským strojem Renault FT. Diváci shlédli cvičné nasazení

prostředků Balonového oddílu, pojízdné plynárny Pintsch na výrobu vodíku a upoutaného balónu Semperit německého původu. Na manévrech nechybělo ani letectvo, zastoupené stíhacími letouny Aero A-18, a jedněmi z nejstarších dochovaných československých leteckých filmových záběrů, pořízených nad Poličkou.

Závěr promítání patřil první části dokumentárního filmu „U komory stál“ z roku 1969. Ten představil počátky československého armádního filmu na domácí půdě. Obsahoval i sestřih klíčových scén prvního československého akčního filmu „Slavia L-Brox“ z roku 1927 a prvního čs. válečného filmu „Za československý stát“ z roku 1928. Režisér Milan Růžička pro tento dokument vyzpovídal tehdy ještě žijící pamětníky, jako například kameramana a produkčního Aloise Čuříka, režiséra Vladimíra Studeckého nebo herečku Nelly Ardenovou, představitelku hlavní ženské – a nutno říci značně emancipované – hrdinky filmu „Slavia L-Brox“. Po skončení projekce oba přednášející zodpovídali dotazy publika.

<https://www.vhu.cz/unifikace-cs-branne-moci-a-prvni-velka-zaverecna-cviceni-ve-filmu>